

Жива міміка речей

Інна Биченкова в декорації фільму "Золотий ланцюг". 1986.

З'ясувавши, що Інна Биченкова як художник-постановник має в театрі близько ста вистав, в кіно - сімнадцять повнометражних художніх фільмів, як живописець - п'ять персональних виставок, а кількості загальних - не пам'ятає, я була переконана, що художниця вважає себе щасливою у творчій долі. Однак Інна таки здивувала, коли заявила: "Знаєш, мене не полишає відчуття роздвоєності. Я не переконана, що, пішовши до театру, зробила правильний крок. Іноді з'являється думка, ніби це мене відволікло від живопису і тому я не стала станковістю високого рівня."

Починала я на живописному. Потім у нас, у Київському художньому, відкрили театральну майстерню. І з другого курсу я майнула туди. Викладачі не радили, казали: "Навіщо ти це робиш? Хороша студентка. Закінчи станкову майстерню, театр від тебе нікуди не подінеться". Та я на той час просто хворіла живописом Бакста, Коровіна. Їхнє мистецтво було таким далеким від нашого прямолінійного соцреалізму з його обов'язковими темами праці робітників, селян і трудової інтелігенції. І мені дуже хотілося піднятися до тих феєричних сфер чистого мистецтва".

- Але ж, Інно, ти, мабуть, ще з дитинства, коли буває фантазія, мріяла про свій казковий, фантастичний світ? А коли мрія здійснюється, то,

як вважають деякі психологи, людина відчуває, ніби щось втратила. Може, твій настрій звідси?

- Не думаю. Мені в дитинстві не була властивою безпідставна мрійливість. Тому в країну казок ніколи не прагнула потрапити. Навіть до художньої школи мене примусила ходити мама. Моя вчителька малювання сказала мамі: "Зверніть увагу. Ваша донька гарно малює". Нині я за це їй дуже вдячна. Але тоді, коли вчилася у дівочій школі у червертому класі, мені це здавалось трагедією. До того ж, у 1955-ому році в художній вчилися разом хлопці та дівчата. Проте, саме в художній школі я навчилася працювати. У нас панував здоровий дух змагання, що пробуджувало і здорове честолюбство. І хотілося, щоб мій, скажімо, натюрморт був найкращим. Ні канікул, ні вулиці, ні вільного часу не існувало. Відтоді весь час і працюю.

1967 року Інна закінчила Київський художній інститут - майстерню професора М.Духновського - і потрапила на телебачення. А вже звідти до театру-студії Інституту Театрального мистецтва імені І.Карпенка-Карого. О.Островський, Б.Брехт, В.Шекспір... Драми, комедії, трагедії, мюзикли. Співпраця з театральними режисерами високого рівня: І.Молостова, Л.Олійник, В.Чубасов. Хороша школа для початку. Далі - велика сцена. І Биченкова працює художником-постановником не лише в київсь-

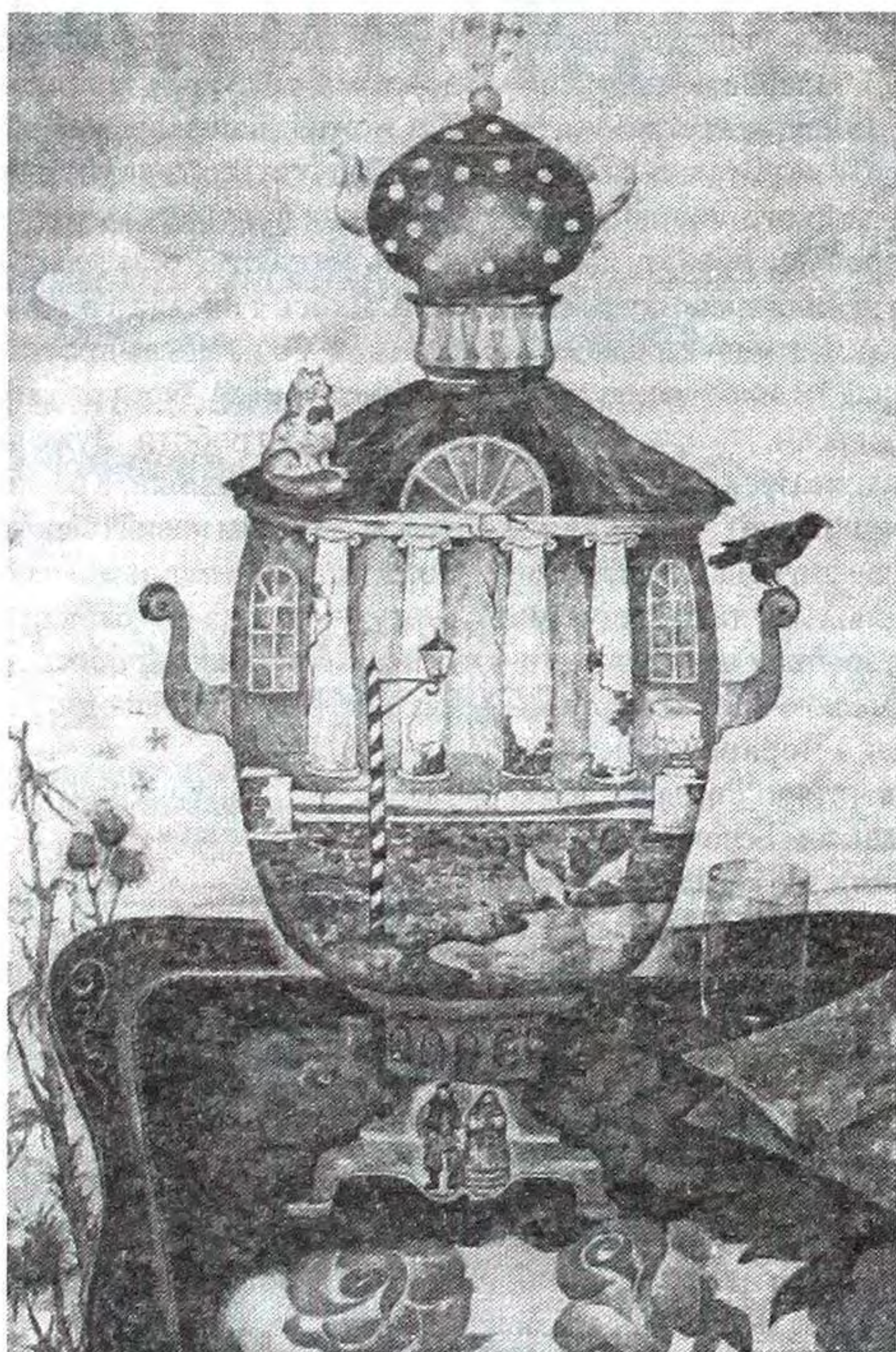
ких театрах, а й оформляє вистави у Ворошиловграді, Миколаєві, Луцьку, Володимирі-Волинську...

Нині художниця "театральний період" вважає відрізаною скибкою. Але додає: "Театр справив на мене як живописця колосальний вплив. Вдячна йому за своєрідність бачення, за те, що навчив поважати композицію, деталь. Від нього у мене залишилися ескізи до вистав. Окремі подобаються мені й нині. Серед них - композиція до оперної вистави "Євгеній Онегін" Чайковського. Мені не довелося нічого вигадувати. Архітектоніка, багатоповерхова умовність театрального простору і знову ж таки знання законів сценографії. Як симбіоз моєї роботи над чотирма постановками за п'єсами Островського, з'явилися у мене "Портрет чиновника" та "Портрет купця". У них, на мій погляд, грає кожна деталь, створюючи сюжет. Я називаю це живою мімікою речей".

Театральний період художниця досить своєрідно узагальнила в композиції "Театральний декоратор". І каже, що назва ця умовна, бо твір скоріше звучить як "Прощання з театром". У цьому острівці пам'яті немає і натяку на ностальгію. Художниця зобразила творчий процес і винесла на перший план сцену, як місце, де може відбуватися будь-яке диво. Доволі прозаїчний процес - художник на білому полотні задника пише небо. Але постать його дихає енер-

Інна Биченкова. Фантазії театрального художника. Композиція.

Інна Биченкова. Композиція "Купець" на теми п'єси О.Островського.

Інна Биченкова. Будинок без першого поверху. Із серії "Будинки".

гією, що народжується в творчості. У своєму оригінальному живописному полотні художниця "проспівала" романтичну баладу своїм колегам - художникам театру.

"ДЕСЯТА МУЗА НЕ ДОПУСКАЄ ТЕАТРАЛЬНИХ АБСУРДІВ"

Інну Биченкову запросили працювати художником-постановником на кіностудію імені О.Довженка. "Цей перехід, - розповідає вона, - видався мені доволі ризикованим кроком. Це зовсім інша реальність. Кіно не терпить порушення законів часу і прагне до максимальної точності у найменшій дрібниці. На сцені - чим далі від життя, тим ефектнішою видається декорація. В кіно - Боже збав від цього. Скажімо, в картині "Ніч самогубця" режисера Володимира Підпалого дія відбувається у 1960-ті роки. Так ось, щоб заповнити достовірною декорацією дві кімнати, збудовані в павільйоні студії, я багато ходила по комуналках для вивчення інтер'єру. Старі електролічильники, вентилі на кранах, газові плити, статуетки й інші деталі, які обов'язково гратимуть в кадрі. Аякже. Помітить глядач якусь неточність і скептично скаже: "Ну, назнімали! Та не було такого. Не треба нас дурити. Мене обманюють, значить - погане кіно".

- Інно, жінок на посаді художника-постановника в кіно ще менше, аніж в театрі. Чому?

- Навіть не знаю. Мабуть, ця праця вимагає багатьох чоловічих навичок. Треба і гвіздка професійно загнати, і в столярці, залізяках, різних дошках розбиратися. Треба бути ще й інженером та архітектором. Ось такий момент - працювали ми з режисером Олександром Муратовим над фільмом "Золотий ланцюг" за Олександром Гріном. Якщо пам'ятаєш, там є величезні фантастичні старовинні зали, кімнати, ліфт. Та

мало намалювати ескізи. Необхідно все це перенести в декорації, сконструювати, збудувати, щоб склалася повна ілюзія - все відбувається в середньовічному химерному замку. А для натурних зйомок будувалось ціле робітничє містечко у Планерському. Мені так шкода, що десь 60 відсотків моєї готової роботи до картини не увійшло.

Але не думайте, ніби це спричинилось до конфлікту між режисером і художницею. Ескізи вилились у своєрідні живописні композиції, які мають своє життя. А співдружність продовжилась - і знову за Гріном. Фільм "Шлях у нікуди" доповнив набуток художниці новими живописними творами. В них і виявляє себе свавільна особистість Інни з властивими їй ритмами, кольоровою гамою, стилем, почерком... Винахідливе поєднання живопису і кіно. Втім, і саме кіно вимагає не меншої винахідливості.

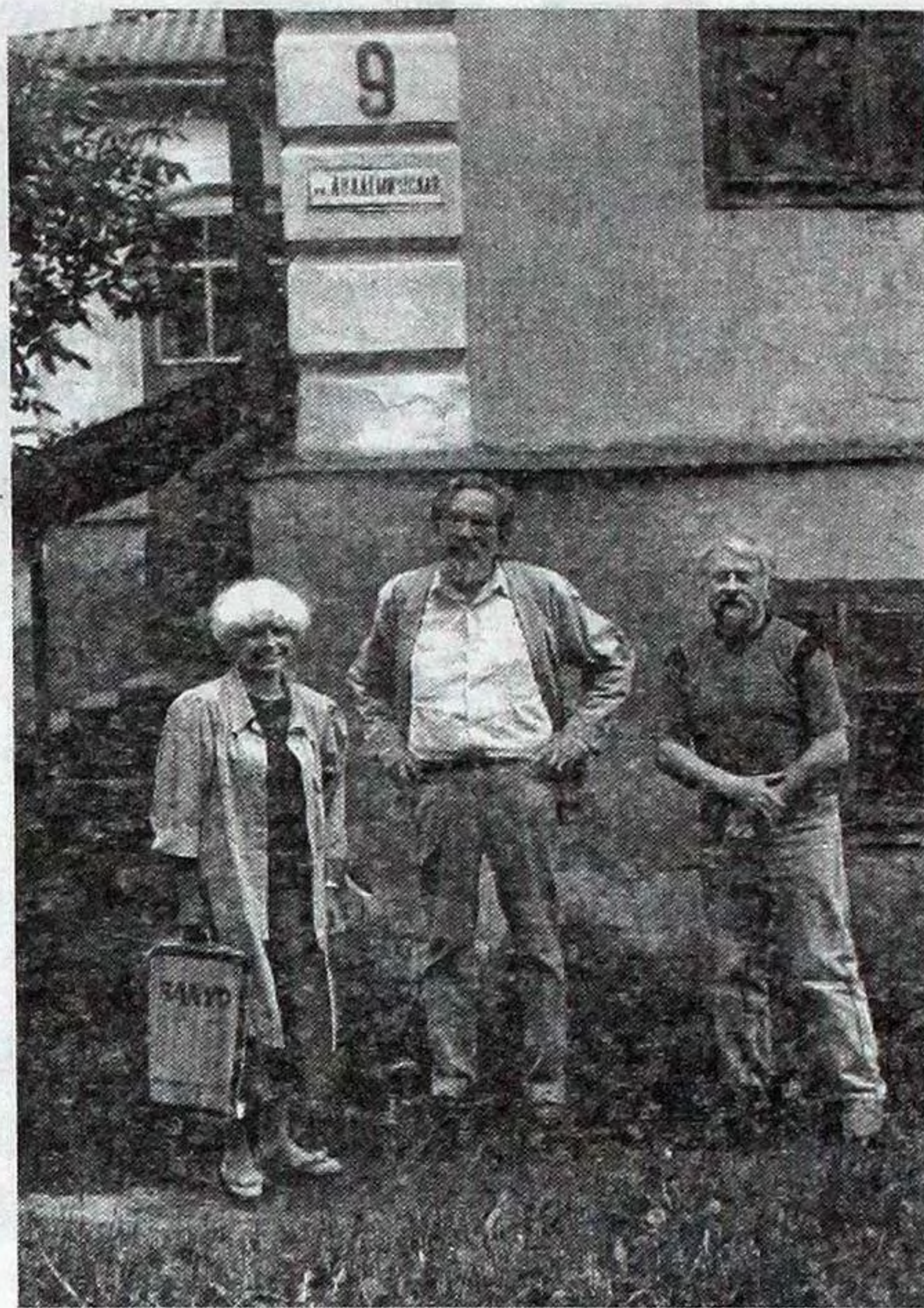
- На зйомках фільму "Бережи мене, мій талісман" моєму режисерові Роману Балаюну раптом захотілось з весни перенести дію на "золоту осінь". От вимагає цього драматургія його світовідчуття і все! От мусить герой - його грав Олег Янковський - бути серед жовтого листя! Думала я, думала і придумала. Роздобула охру і ми пожовтили свіже зелене листя. Ти щось помітила?

- Ні. Все виглядало красиво й природно.

За роботу у фільмі "Гетьманські клейноди" (режисер Леонід Осика) Інна Биченкова на фестивалі Слов'янських фільмів у Белграді (Югославія) одержала нагороду за високохудожнє оформлення картини. "В кіно, - каже Інна, - роль художника виглядає своєрідно. Її просто не повинно бути видно. Якщо навпаки - провал. А я собі цього дозволити не можу".

Інна
Биченкова.
“Театральний
декоратор”.
Композиція.

Інна
Биченкова,
Георгій
Якутович,
Леонід Осика
під час
роботи над
фільмом
“Гетьманські
клейноди”.

“НЕ МОЖУ ПИСАТИ НА ПОТРЕБУ ПУБЛІКИ...”

- Під час зйомок з режисером Андрієм Бенкендорфом “Хіпніади” у нас був круїз по Середземному морю. Я намалювала багато начерків, знімала на фото Парфенон, Афіни, Акрополь, Флоренцію. Поки не знаю, що з цього вийде. Але воно вже живе, деś на кінчиках падьців. Добре, що я завжди любила ан-

тичність, багато читала, вивчала її. Там стільки всього! Навіть сказати не можу, коли наша цивілізація досягне такої завершеності в мистецтві. Як завжди, не програмую, бо хочу створити не візуальні сюжети, а свій образ цього дивовижного світу. От пропущу його крізь себе, осмислю, а далі подвійна, потрійна... не думаю яка, але моя експозиція.

- Бачиш, а ти шкодуєш за станковим живописом.

- Справді, театр, кіно подарували мені інший світ - рухливий, мінливий, динамічний. З переїздами, цікавими людьми та зустрічами. Можливо, зробили мене навіть комунікабельнішою. Моя четверта виставка була в Чорнобилі після завершення картини “Розпад” з режисером Михайлом Беліковим. Я виставила роботи, що писались під враженням від зони. Це 1988 рік. Вперше, коли ми приїхали на вибір на тури, я навіть боялася там ходити. А Прип'ять та Чорнобиль нагадували мені величезний целофановий кульок, в який прагнули заховати від радіації, здавалось, все: тротуари, машини, будинки. Це мене вразило і я перенесла цей образ на полотно, як попередження людям. Бо прозора целофанова плівка - ефемерний захист. Але люди, які прийшли на виставку, не дуже цікавились тим, що є їх буднями. Вони звертали увагу на мої пейзажі, натюрморти. Розпитували про кіно, артистів, режисерів. Світ дуже різний.

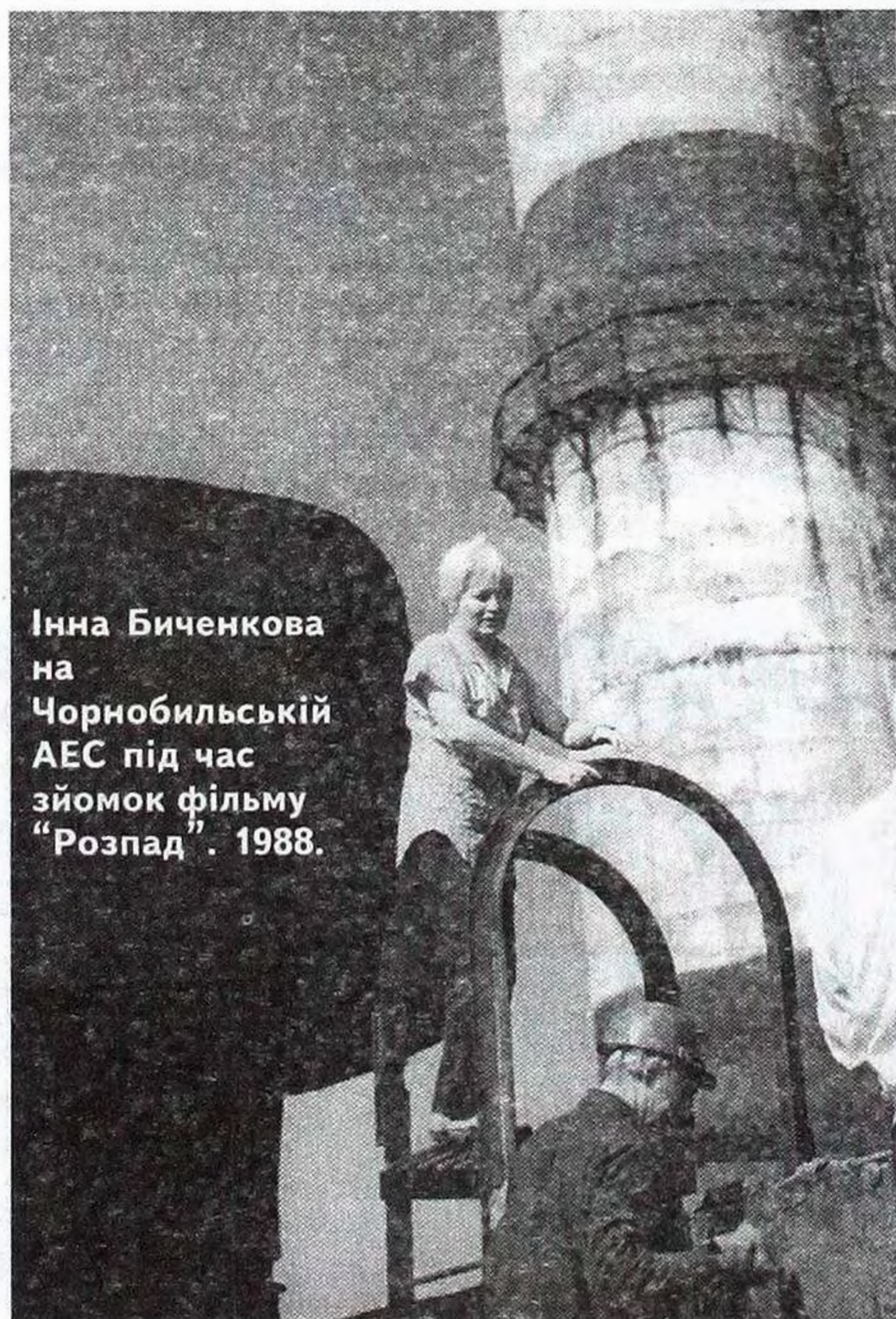
- А до чого в тебе найбільше душа лежить?

- О! Це неконтрольований процес. У мене він іде якось серіями. Люблю писати пізню осінь з голими деревами, коли крізь них видно все. Тут можна знайти вражаючі повороти, відчуті і побачити мінливе перетікання простору. А теми виникають абсолютно незалежно від моєї волі. Якось я писала з поламаним пальцем, бо не могла протистояти тому невідомому “чомуś”, яке мене штовхало до роботи. Дуже люблю писати старі будинки. Кроєні-перекроєні, де кожен новий господар або покоління самовиражає себе. Не можу писати на потребу публіки. Навіть якщо знаю - робота не продається. В цьому я консервативна.

ЕПІЛОГ

Нині художник-постановник Інна Биченкова в підготовчому періоді. З режисером-постановником Миколою Засєєвим готується до зйомок “Чорної ради” за П.Кулішем. Якщо все буде гаразд, будуватимуться, можливо, під Чигирином два хутори в традиціях архітектури XVII століття. Відтворюватимуться реальні історичні події. З тими історичними постатями, які жили і діяли, - гетьманом Брюховецьким, полковником Шрамом...

Сподіватимемось, що цей задум здійсниться і глядач знову не помітить філігранної та копіткої роботи художника-постановника Інни Биченкової.

Інна Биченкова
на
Чорнобильській
АЕС під час
зйомок фільму
“Розпад”. 1988.